

№9 (149)

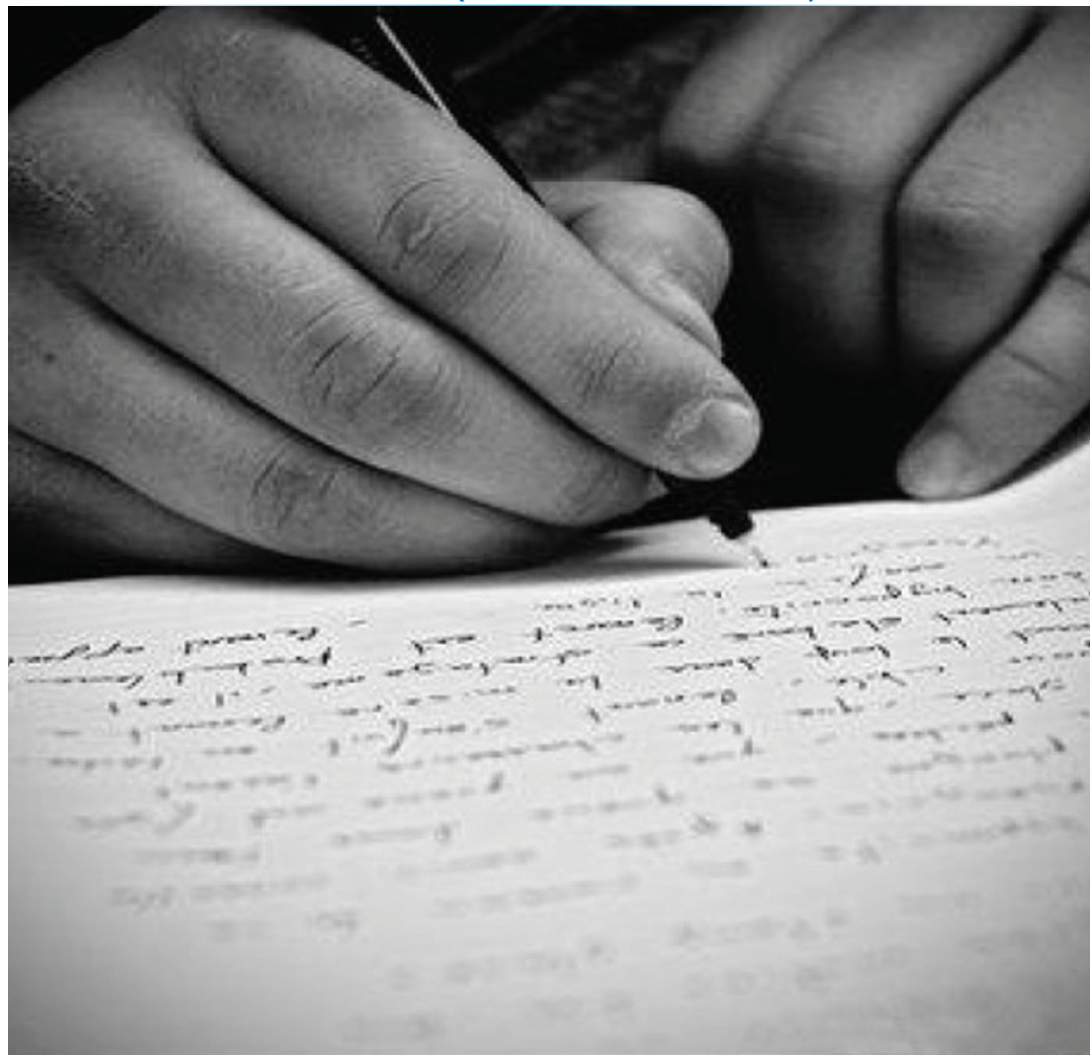
травень

2014

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК

<http://portal.prolisok.org>

*Газета Кіровоградського обласного навчально-виховного комплексу
(гімназія-інтернат — школа мистецтв)*

Лист ветерану

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

*Варфоломєєва Ольга Назарівна
вул. Героїчна, б.41, кв.27
м. Кіровоград
Кіровоградська область
25012*

Шановна Ольго Назарівно!

(Можна, я буду звертатися до вас Назарівна, бо, на жаль, ім'я по батькові у книзі пам'яті Кіровоградської області не збереглося; мені ж незручно звертатися лише по імені до людини, яка захищала моє майбуття).

Дозвольте щиро привітати Вас із шістдесят дев'ятою річницею Великої Перемоги та сімдесятою – визволення Кіровоградщини від окупантів. Від усього серця бажаю, перш за все, здоров'я, фізичних і духовних сил, наснаги. Нехай Ваше подальше життя буде сонячним, приємним і безтурботним, а прийдешні покоління вічно пам'ятатимуть про той подвиг, який Ви здійснили у роки війни.

Мені дуже прикро, що Ви та інші ветерани, які брали участь у війні багато років тому, зараз бачите дуже схожу, хоч і не таку страшну, картину у нашій державі. Хто б міг подумати, що майже через 70 років Україна опиниться на межі громадянської війни, а потім, зумівши об'єднатися і здійснити свого роду державний переворот, їй доведеться захищати цілісність і суверенність? Ідеали правди, свободи, справедливості, тираноборства, до яких тоді прагнули, актуалізуються і у наш час. Тому для мене дуже важливо написати листа людині, яка пережила схожу подію, дізнатися Ваше ставлення до ситуації, що склалася. Що б Ви хотіли сказати молоді? Чого б побажали

українцям для виходу з, без перебільшення, кризового становища?

Особисто для мене, як людини, що живе в двадцять першому столітті, події Великої Вітчизняної війни – це не лише боротьба за свободу території Батьківщини, а і прагнення поневолених людей до свободи духовної, свободи слова, рівності всіх громадян. Війна – це дуже страшна, суттєва подія, яка веде за собою зміни у психології людей, що боролися за власне майбутнє і майбутнє нащадків. Перш за все, це злет патріотизму, волелюбства і віри в те, що колись, можливо, у світі запанують добро і справедливість. Саме тому ми повинні пам'ятати про ті роки і пишатися, що наші предки змогли протистояти ворогу і зробили так, щоб наше покоління жило у мирний час. Хоча, на жаль, тепер «мир» стає поняттям відносним...

Коли ворог ступає на рідну землю, кожна людина розуміє, що потрібно задіяти всі способи та методи боротьби. Зрозуміло, що передова належить сильним і мужнім чоловікам. А що робити іншим, які не бажають стояти осторонь і хочуть хоча б трохи допомогти своєму народу? Залишається інша – підпільна робота.

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Мені відомо, що в окупаційний період на Кіровоградщині діяло 6 диверсійних загонів і 16 підпільних груп, які проводили пропагандистську й диверсійну роботу в місті і в районах області. Одну з таких груп очолив Петро Лахман. Ви, Ольго Назарівно, як і більшість інших, теж не лишилися осторонь, бо розуміли, що це ще один крок до перемоги, внесок у спільну «копілку» протистояння. У жовтні 1941 року ви вивели з ладу телефонний зв'язок і спалили дощенту міську авторемонтну майстерню, знищили склад із фашистською амуніцією. Пізніше вирізали 350 метрів телефонного дроту на дільниці «Кіровоград - Бережинка», вирізали 300 м повітряного та 60 м підземного кабелю між Кіровоградом і Бобринцем. Велику роботу проводили у таборі для військовополонених: забезпечували їх харчами та одягом, під виглядом родичів звільняли з полону, переправляли в партизанський загін до Чорного лісу у Знамянському районі поранених патріотів, зривали відправлення молоді до фашистської Німеччини, поширювали антифашистські листівки.

Та це лише сухі факти. Констатація зробленого. А за ними – жива людина. Мені не просто цікаво: чи було страшно? Дивуюся: звідки сміливість, адже це не гра у «розбійників» чи «доганялки», це щохвилинна й щосекундна гра зі смертю. Навряд чи ворог пробачив би. Але ж молода, гарна. Та і як же бути з майбутнім, мріями, планами? Ні, розумію, що є почуття обов'язку, відповідальність, розуміння серйозності ситуації, але, якщо бути чесною до самих глибин душі, десь там, припускаю, міг за-

родитися черв'ячок сумніву. Тож дивуюся та захоплююся Вами – Людиною, яка не побоялася, змогла.

Без сумніву, Ваші дії та дії Ваших друзів заслуговують не лише на просту повагу. Ми можемо пишатися тим, що кіровоградці об'єдналися проти лиха та так сміливо і віддано допомагали боротися з фашизмом.

Я можу лише здогадуватися, яким було ваше життя після війни. Особливо складно, мабуть, було тому, що Ви – жінка. Жінка, яка повинна бути коханою, матір'ю, облаштовувати дім, народжувати дітей, нести ніжність, красу, ласку. Та час, у якому живеш, не вибирають. Війна не для жінок, але Ви довели, що фашисти українській дівчині не страшні. Ви – одна з тих, ким треба пишатися.

У мене ще безліч питань. Думаю, і Вам є що розповісти. Мені справді цікаво, чим жили українці, а особливо кіровоградці, у період війни. Якщо Ви не будете проти, то, можливо, коли-небудь матимемо можливість зустрітися і поговорити?

Дивний світ. Живемо і думаємо, що з нами нічого не трапиться, у власній безтурботності не думаємо, що може чатувати небезпека і у наш, як ми вважаємо, мирний час: українці не фанатики, не радикально налаштовані, не загарбники. Українці – патріоти, люблять свою землю, обожнюють рідних і близьких, вірять у краще власне майбутнє. Але... Думаю, треба бути готовими до всього. Найперше – захищати своє: землю, дім, родину. Чи згодні Ви зі мною?

Щиро вдячна Вам!

Романюк Марина, 9 клас

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Мановний Семене Акиловичу!

Я Вам пишу, бо вважаю героєм. Хоча мого листа Ви не отримаєте (ще задовго до мого народження Вас не стало), але вірю, що там, на небесах, Ви все чуєте та бачите.

Мій дідусь багато мені розповідав про те, що Ви пережили у своєму житті, сповненому почуттями відданості, смутку, радості, любові.

Ви народилися 20 березня 1919 року в селі Кам'яний Брід, що на Кіровоградщині, в сім'ї коваля. Я знаю про те, що Ваша родина була багатодітною, у ній було більше десяти дітей. Вас називали багатирем, тому що мали п'ятдесят шостий розмір одягу та сорок шостий взуття при зрості 190 сантиметрів. Таких, як Ви, було в селі лише двоє-троє.

Я знаю, що коли Вам виповнилось 13 років, в Україні сталося лихо: почався голодомор. Саме ці роки загартували Вас та зробили морально сильною людиною, здатною боротися за своє життя. Ці трагічні події назавжди закарбувалися у Вашій пам'яті і у пам'яті мільйонів людей.

Як тільки виповнилось 18 років, Вас у 1938 році мобілізували до радянської армії. І з цього дня почалося доросле життя. Життя, у якому більше немає дитячих пустощів та ігор, а є дорослий чоловік, який відповідає за всі свої вчинки.

Вас відвезли на північ, далеко від рідної домівки. Два роки, які Ви провели у «школі для справжніх чоловіків», минули швидко.

«Струнок!» - чуєте голос командира. Наступні хвилини його монолога змушували ваше серце битися з кожним ударом все сильніше та сильніше. «Війна». Це слово Ви повторювали десятки разів. Двадцятирічному юнакові несила було в це повірили.

Почалася Фінська кампанія. Вона тривала декілька місяців. Ви були на лінії оборони, саме там і дізналися, що таке справжня зброя.

Не встигли Ви повернутися з Фінської війни, як почалася інша – Велика Вітчизняна, яка тривала чотири роки. Вам було всього 23, коли довелося на власні очі побачити, що таке смерть. Дивлячись на тіла вбитих, Ви думали про те, що зовсім недавно це були живі, радісні люди, які так мріяли повернутися додому.

Я знаю, що Ви були фотографом під час цієї війни. Ваше завдання було знімати передову та робити топографічні карти.

Перебуваючи на окупованій території, Ви протрапили до партизанського загону Сидора Ковпака. Пройшовши довгий шлях «Від Путівля до Карпат», Ви опинилися на межі життя та смерті. Граната... Вона розірвалася над Вашою головою, завдавши багато болю та тілесних ушкоджень осколками, які обсіпали тіло, залишившись у ньому на все подальше життя. Вам відірвало значну частину правого боку та дуже пошкодило руку, але, дякувати Богу та московським лікарям, Ви залишилися жити. Декілька місяців провели на лікарняному ліжку.

Закінчилася війна. Вас виписали з лікарні, та незабаром все почалося спочатку. Знову призов на війну, за підрахунком, третю у Вашому житті. Воювали з Японією, звільняючи Китай від нападників. Отримали багато нагород, одна з яких – «Орден Слави».

Вам уже двадцять вісім... Це була остання війна у Вашому житті.

Повернувшись додому, познайомилися з надзвичайною жінкою, яка стала коханням усього життя. Через рік Ви одружились, а ще через один народився первісток. У Вас було четверо синів: Славко, Микола, Віта та Семен, найменший із яких (Семен) – мій дідусь.

Хоча я Вас ніколи не бачила, але, знаючи свого дідуся, можу з гордістю сказати, що Ви були дуже гарним батьком, якщо виховали таку чудову людину.

Я дуже вдячна Вам за те, що були таким сильним, незламним, витривалим, що не здалися, коли було так важко, що навчили цінувати життя. Ваш життєвий подвиг назавжди залишиться у моєму серці, у серцях людей, котрі зараз живуть в Україні, адже, якби не такі люди, як Ви, все могло б бути інакше.

Я думаю, що війна – це найстрашніше, що могло трапитися, вона завдає багато болю та втрат.

Ми всі повинні знати, що люди, які воювали, віддаючи свої життя, робили це заради нас та нашого мирного майбутнього.

З любов'ю та великою пошаною
Ваша правнучка Юлія Грибович

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Дорогий Ветеране!

Я пишу Вам листа, тому що хочу висловити почуття вдячності, адже захищали нас від фашистських загарбників, які прагнули завоювати увесь світ. Часто, коли я слухаю пісні того часу, прислухаючись до слів, одразу розумію, які були жорстокі та тяжкі часи. Із розповідей дідуся, який також брав участь у Другій Світовій війні, я навіть не можу уявити, яких зусиль коштувало встояти у цій жорстокій боротьбі. Хоч діда вже і немає, але, коли я був маленьким, він розповів дуже сумну та трагічну історію, яку я пам'ятаю і донині.

Коли почалася Друга Світова, дідові було 16 років, його відправили на військові навчання. Їх ще хлопчаків, готували до війни. Важко уявити, як було тяжко матері відпускати сина на війну. Дідусь говорив, що його після військових навчань призначили командиром загону. У 1944 році, коли визволяли Кіровоград, він брав участь у цих військових діях. Це була запекла боротьба за свободу рідного краю та щасливе майбутнє дітей. Під час цих подій він отримав бойове поранення у ногу, яке призвело до того, що в похилому віці відмовили нижні кінцівки, але вражає той факт, що з цією тяжкою раною дідусь пройшов майже 160 кілометрів. Та не лише чоловіки у моїй родині зазнали тяжких випробувань під час цієї війни.

Моя бабуся 1936 року народження.

Коли почалася війна, вона ще була дуже маленькою, але деякі спогади у неї залишилися. Вкотре я розмовляв із нею про війну. Вона вважає, що війна – це не просто історична подія, але і тяжкі страждання ні в чому не винних людей. Вона розповідала мені про жахливі речі: як німці ходили по домівках, забирали всі харчі, домашніх тварин і взагалі все, що можна було взяти. А ще моя бабуся пам'ятає, як всією родиною копали з сусідами окоп та не встигли його ще накрити, як налетіли німецькі бомбардувальники, мати повкидала дітей у окоп, де вони просиділи до ранку. Їй було дуже страшно. Бабуся ще розповідала, як у 1943 році неподалік будинку в провулку, де вони жили на старій Балашівці, німці взяли у полон наш танк, а потім його підпалили. Він так вибухнув, що аж повилітали шибки з вікон. Пам'ятає ще одне бомбардування: вони були в хаті та сховалися під ліжками, а тоді на ранок, коли все стихло і вони виходили на подвір'я, то у їхньому садку та в городі було дуже багато великих ям від бомб. Бабуся розповідала мені про це і вважає, що таке не повинне повторитися, діти мають під мирним небом милуватися ясним сонечком, слухати на ніч бабусину казку, а не жахливу розповідь про криваву війну. Я погоджуюся зі словами бабусі, адже такі події ніколи не повинні повторюватися в житті людей.

Також я розумію, як вам та іншим ветеранам важко згадувати та розповідали нащадкам про жахливі та криваві бої, які відбувалися на нашій, Богом даній, землі. Тож я хочу побажати Вам та всім ветеранам і дітям війни міцного здоров'я та багатоліття, і щоб більше ніколи не повторювалося те, що було в ті жахливі часи.

З повагою, Алексіонов Євген

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Мановний ветеране!

Можна, я буду звертатися до Вас ось так абстрактно, відсторонено? Чомусь на слуху імена не багатьох, найчастіше увіковічених назвами вулиць, книжками, документальними творами героїв. А як бути з тими, хто був звичайним «трудівником» війни, не прагнув слави, а чесно виконував свій чоловічий і громадянський обов'язок?

Пише Вам звичайна десятикласниця з Кіровограда. Листи у наш час така рідкість: зникає романтика отримання паперових конвертиків із припорошеним старовиною запахом пошти. Та, думаю, є в цьому процесі, в цьому таїнстві, ритуалі щось чарівне. Відсилаючи лист, ми віддаємо частинку свого душевного тепла комусь далекому, рідному, а на війні у рядках можна було прочитати жіночі сльози, биття схвильованого серця та страшне мовчання розпачу. Хоча...Ви це знаєте краще за мене.

Весна цього року завітала знову: квітне ніжний бузок і грайливо майорять тюльпани, сонечко лагідно пестить дитячі обличчя – важко всидіти на уроках, позираючи на бурхливе життя природи. А у вас, дітей війни, теж була весна?...Та бузок той, напевно, окропився гарячою кров'ю, від сонця залишилося лиш чорне згарище на видноколі, а ви ж ще невеличкі стояли у верстатів і без тіні страху в голосі повторювали безсмертне гасло: «Все для фронту, все для перемоги!».

Війна – це завжди страшно. Ніби безжалісний вихор смерті, проноситься вона містами та селами, перетворюючи в одну мить осередки розміреного та звичного життя на безлюдні пустелі, зрошені сльозами матерів, пронизані страшним спокоєм здичавілих поселень та стогоном зму-

ченої землі, на яку ступала нога окупанта та його безжалісна зброя. Особливо важко розуміти, що ця війна згубила життя не одної української сім'ї.

Чорним вороном пролетіла над нашою Батьківщиною Велика Вітчизняна війна 1941–1945 років. Її історія має надзвичайно багато трагічних сторінок, частина яких належить і до Кіровоградщини. Гітлерівцям територію нашого степового краю вдалося захопити протягом одного тижня – з 30 липня по 7 серпня, а радянським воїнам відбивати її довелося майже півроку – з кінця вересня 1943-го по середину березня 1944-го року. Почалося торжество жорстокості: зібраний урожай і продукція підлягали обов'язковій здачі окупантам, під страхом смертної кари українці повинні були працювати на Німеччину, вороги вивозили на тяжку роботу за кордон працездатну молодь, за найменшу провину людей катували. Ми, молоде покоління, можемо лише уявити, як це було. У боях за визволення міста Кіровограда загинули понад 36 тисяч радянських воїнів. Пам'ять про них увічнена в меморіальних дошках, пам'ятниках, що зведені у місті, у численних літературних творах і в наших серцях. Для кожного з нас священним місцем є військово-меморіальне кладовище на території фортеці Св. Єлисавети, або ж так звані Вали. Бо ж пам'ять – основа майбутнього.

Близько шістдесяти дев'яти років назад пролунали останні вибухи Великої Вітчизняної війни. Повернулися додому сотні тисяч чоловіків, які пройшли крізь справжнє пекло: випробування виснажливими боями, лютою холоднечою, тугою за рідними, що залишилися там, у тилу, втратою вірних товаришів і постійним подихом смерті у

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

потилицю. Ніби мара, ходила вона, зазираючи в кожен окоп, висотувала останні сили з виснаженого тіла й незадоволено відступала, коли рішучий супротив, жага до життя перемагали закони природи. Та є і такі, хто не зміг побороти страшної сили. Ці герої падали на полі битви, в концтаборах, у полоні ворога, підставляючи груди під удари куль і шепочучи закривавленими губами: «За Вітчизну».

У наш час заявляють, що більше не залишилося загадок, що ми вже все знаємо про Другу Світову війну. Якщо таємниць немає, то чому в серці щемить печаль, коли чуєш «Вставай, страна огромная»? Чому, дивлячись на пожовклі фотокартки юнаків і дівчат, які стояли за нас, за мир, хочеться з трепетом запитати: «Де ваша молодість? Де радість юних літ? Чи ви знали, що вас, як весняні квіти зірвуть на самому цвіту і кинуть у пекуче вогненне гирло війни?». Відповіддю можуть слугувати рядки Ліни Костенко: «І виростають покоління, котрі не чули тишини. О, найстрашніше з літочислень війна – війною – до війни!». Де ж межа, що проходить між нашим сучасним світом і світом, який залишився у підручниках історії та кінострічках із спец ефектами? Тим не менш, ще не все сказано про цю війну.

Можливо, Ви, як і я, зараз проводите дні, слідкуючи за подіями за допомогою телевізора. Вперше в житті мені стало дійсно боязко за свою Батьківщину, за власне життя та майбутнє. Ви ж бо самі бачите – війна не закінчилась. Лише змінилися ролі. Тепер ми воюємо за гідність і честь. Знаю, Вам боляче через те, що чисте небо над

головою та рідна земля під ногами, яку ви відвоювали, опинилася у владі вбивць та катів. Вам боляче через те, що молодь, заради майбутнього якої ви до останнього не здавалися перед обличчям смерті, повинна гинути від снайперських куль у своїй незалежній Україні. Та, без сумніву, Ви пишастесь «Небесною сотнею», цими безстрашними українцями (і неважливо,

росіяни, вірмени чи грузини вони за національністю). Але смертей простих людей нелюдям вождам здалося мало. І тепер вони хочуть роздерти нашу Україну на шматки. А Ви ж стояли поряд у запеклому бою, виносили на плечах поранених та знесилених російських братів під рев гармат. Чи Ви здатні вибачити таку зраду? Чи здатні Ви винести цей відчай та забути про слід російського окупанта на рідній землі?...

Мені боляче, та знаю одне – ваше покоління, яке пройшло через біль і випробування війни, вистояло б. І ми будемо стояти до кінця, до останньої краплі крові, до останнього сантиметра української землі. Бо ж пам'ять – не абстрактне поняття, не тільки данина минулому. Вона – основа майбутнього. Пам'ять – це вдячність Вам за пережитий біль, який перейшов у щастя життя сьогоденного, щастя, яке ми можемо так легко втратити. Ніхто не знає, що буде завтра, так само, як не знали ви, що 22 червня о 4 годині ранку фашистська Німеччина без оголошення війни здійснить напад на Радянський Союз. Але Ви вірили – і перемогли. Я теж вірю.

З повагою та широкою вдячністю,
Валента Юлія

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Мановна Анно Павливно!

Вітаю Вас із гарним днем! А те, що він гарний – упевнена абсолютно. Чому? Тому, що нарешті прийшла Весна, тому, що читаєте мій лист (а я знаю, як Ви чекаєте на кореспонденцію, якої з кожним роком стає все менше!). То раніше люди листувалися, вітали один одного яскравими листівками. Часи змінюються – тепер навіть рідні у кращому випадку пишуть SMS або телефонують...

Тож упевнена, що Ви здивовані, адже лише вчора бачилися, коли Ви обговорювали з моїм дідусем нинішню ситуацію в Україні, а сьогодні читаете ці рядки. Та я мала написати хоча б тому, що емоції краще викласти на папері, бо тоді вони мають усі шанси перетворитись у щось інше – корисніше і гарне.

Чому звернулася до Вас? А тому, що людина, яка прожила понад дев'яносто років, як ніхто інший, зрозуміє мої почуття...

Учора ввечері ми з батьками повертались зі Світловодська в Кіровоград. Майже в центрі Знам'янки (сьогодні Знам'янка, як і раніше, залишається однією з найпотужніших залізничних вузлових станцій) побачили ряд автомобілів МНС (рятувальна служба) та попереджувальні знаки. Звісно, що ми зупинились, бо, можливо, хтось потребує допомоги. Та рятувальники пояснили, що вони знешкоджують снаряди часів Великої Вітчизняної війни. Саме тоді я й пригадала, як Ви розповідали про свою бойову юність, про партизанські загони, які успішно діяли в Чорному лісі, про ті трагічні роки, коли Ви, молода дівчина, боролися пліч-о-пліч з чоловіками за незалежність і свободу своєї країни.

Перед очима з'явилася яскрава картинка (хоча у даному випадку говорити про яскраве не зовсім доречно!) з тих часів, коли Кіровоградщина була окупована фашистами. З серпня 1941 року по січень 1944 року партизанські загони боролися з окупантами. Коли нашу прекрасну землю вважали вже своєю чужинці, заборони. Коли молодих, сильних, гарних дівчат відправляли до Німеччини як робочу силу. Коли національність ставала причиною смерті. Коли грабували, мародерствували, нищили...

Я з батьками часто подорожую Кіровоградщиною, особливо влітку. Батько та мама виховувалися та навчалися в той час, коли ветерани часто приходили до школи на зустрічі з учнями, розповідаючи про події, свідками яких вони

стали, коли їхня колона йшла на параді краще, ніж інші, бо карбували крок під мелодійний передзвін своїх медалей все ж краще, бо діставалися ці нагороди у щоденній боротьбі за власне життя. Тож батькам було про що розповісти. І в пам'яті закарбувалися історії про запеклі бої, які точилися від Дніпра до Інгулу. В той час саме наш Кіровоград був цитаделлю фашистів. Тут окупанти розташовували головну комунікаційну базу південної придніпровської групи військ, тому діючій Радянській армії було непереливки. Сьогодні навіть важко сказати, як би склалась доля Перемоги над фашистами, якби не підтримка партизанського руху, у якому Ви брали найактивнішу участь.

Багатьом, мабуть, важко уявити події того часу. Але, якби мої ровесники поспілкувались з Вами, вони б зрозуміли, як усе відбувалось насправді. Одна справа – переглянути фільм чи прочитати книгу (хоча вже це заслуговує на увагу), а інша – розповідь ветерана, який всі свої сили віддав задля Перемоги над фашизмом. Нам важко уявити масштаби трагедії та руйнації, що принесла війна... Ще Гоголь писав, що «редкая птица долетит до середины Днепра» – такий він широкий... І коли їдеш через Крюківський міст із Кременчука до Світловодська, перед очима постає сцена легендарного штурму Дніпра радянськими військами.

Ще в жовтні 1943 року радянські війська форсували Дніпро південніше Кременчука. З того часу розпочалась операція по визволенню Кіровоградщини від німецько-фашистських загарбників. На території області точилися запеклі бої, які за своїми масштабами перевищували навіть Дніпровську операцію. Тут загинуло багато людей... Після важких боїв 8 січня 1944 року радянська армія визволила наш обласний

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

центр. Та ця Перемога була б неможливою без партизанської підтримки. За документальними свідченнями, за роки окупації лише на території Кіровоградщини, народні месники, знищили більше семи тисяч фашистів, підірвали майже сотню потягів (понад півтори тисячі вагонів!) з військовим вантажем. Партизани підривали мости, переправи через ріки, постійно руйнували ворожі системи зв'язку. Саме завдяки партизанському руху радянська армія зуміла взяти ворога в облогу і на початку 1944 року після тривалих боїв все ж викурити фашистів з Кіровограда. Звісно, ціну заплачено велику. Бо єдине, на мою думку, найвартісніше в житті – це саме життя. Єдине, чим можна, трохи полегшити біль від втрати, це розумінням, ради чого люди ризикували. Батьківщина, рідна земля, рідний дім, родина, батьки, власні діти і є тим головним, що штовхало на вчинки, які ми пізніше будемо називати героїськими.

І все це сприймається по-іншому, якщо чуєш не про масштаби військової операції, а про долі реальних людей, які поклали своє здоров'я й життя задля визволення території нашої області від фашистської окупації. Я прекрасно розумію Ваші почуття, коли сьогодні перейменовують вулиці, за які Ви, Анно Павлівно, як і тисячі солдат Радянської армії проливали свою кров, визволяючи від фашистської нечисті. Розумію, як Вам болять, коли руйнують рідні Вашій душі пам'ятки історії, живі сторінки Вашого життя.

Розмовляючи з Вами, згадую свою бабусю, яка після визволення Кіровограда відбудовувала завод «Червона Зірка». Її теж звали Анна і

вона теж партизанила, а потім усе своє життя пропрацювала на «Червоній Зірці». Я певна, що її серце обливалось б кров'ю, якби вона побачила, як поступово руйнуються стіни її рідного заводу.

Здавалося б, час іде вперед, не стоїть на місці, все змінюється. Але чи завжди на краще? Звісно, звільнивши рідну місцину від окупантів, кожен відчував радість, що не буде ворога на власній землі, не рватимуться снаряди, не падатимуть бомби, мріяв про мирне майбуття, уявляв свою «картинку» життя. У кожного вона своя. Якби не лише війна об'єднувала наш народ, а і у мирний час ми могли бути єдиними у політичних, економічних, релігійних та й звичайних життєвих поглядах. Мали однакові цінності буття. Але це було б ідеальне суспільство, нам же до нього далеко, ох, як далеко!

А життя триває. Тож, попри все, хочу побачити Вам наснаги і міцного здоров'я, щоб і далі, могли як живий свідок і учасник тих подій, розповідати (не зовсім влучно – «розповідати») сучасним поколінням про страхиття війни. Ми ж, сучасна молодь, маємо зробити все можливе, щоб не допустити кровопролиття. Ви все своє життя боролися за свободу та справедливість. Тому я розумію Ваші почуття щодо сучасних подій. Ви боролися за Справедливість, а натомість отримали мізерну пенсію та зневагу зі сторони сучасних любителів «бабок» та власного благополуччя. Лише на свято Перемоги Ви відчуваєте заслужену повагу і підтримку частини суспільства. Але так не має бути. Я думаю, що наше покоління має виправити ситуацію і переконати всіх, що повага до переможців формує повагу до самого себе як до частини народу, здатного на самопожертву. Можливо, це сказано пафосно, але справедливо.

Дякую Вам за увагу, за те, що, не зважаючи на свій поважний вік, Ви не залишаєтесь осторонь подій, які відбуваються сьогодні. Хочу вибачитися, перепросити. Хочу довести, що ми не такі й погані, що серед сучасної молоді є розумні, порядні, виховані, вдячні мислячі люди, для яких духовність не пустий звук. Ми будемо старатися виправдати Ваші надії, прагнути мого стати кращими.

Щиро вдячна Вам!

P.S.: Думаю, мене багато хто підтримає.

З повагою, Аня Гавриленко

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Дорогий прадідусю!

Я звертаюся до Вас із подякою за те, що Ви відстояли честь і гідність нашої країни в роки Великої Вітчизняної війни, в роки страшної грози, в роки ненависті та смутку, в роки безжального бою. Я обіцяю, що ніколи не забуду Ваш подвиг і пронесу цю гордість у своєму серці через усе життя.

Саме завдяки мужності, хоробрості українські вояки змогли побороти ворога, змогли довести незламність духу народу та визволити рідну землю. Кожному доводилося зазирати смерті у вічі, захищати рідну країну, і це був Ваш святий обов'язок, як зараз є для нас святим — берегти пам'ять про всіх, хто не повернувся з тієї лютої війни 1941-1945 рр., про всіх, хто до останнього подиху боровся за майбутні життя і не здавався, дивлячись катові в очі.

Не оминула та страшна війна і Вас. Йдучи на фронт в 1942р., Ви залишили вдома дружину та чотирьох дітей, які з нетерпінням чекали Вашого повернення, та... не дочекалися. Остання вісточка від Вас прийшла прабабусі, коли Ви, женучи фашистів до їх лігвища, знаходилися під

мостом річки Рейн у Берліні. На цьому зв'язок з Вами перервався. Через деякий час прабабуся отримала повідомлення про те, що Олійник Іван Васильович 1907 року народження пропав безвісти. Всі її подальші спроби віднайти Вас не мали успіху...

Переді мною зараз дорога в доросле життя. Я навчаюся в одному з найкращих закладів України: в гімназії-інтернаті — школі мистецтв. (Я впевнена, Ви б пишалися мною), а незабаром піду навчатися до університету. Але у моєму серці затаїлася тривога: що мене чекає попереду в дорослому житті? Ви ж були таким, сміливим, відважним, Ви вміли долати страх, бо не раз ходили у бій, дивилися смерті в очі. Я ж про війну знаю лише з розповідей батьків, вчителів та із кінофільмів. Але одне я Вам обіцяю: буду гідною Вашої пам'яті, буду жити по совісті, приносити людям і країні користь, любити і цінувати життя і те, що Ви не встигли доробити, дороблю я. Пам'ять про Вас передам своїм дітям та онукам. А щорічно, в День Перемоги, приносиму до обеліска квіти.

З повагою, Ваша правнучка
Кудашкіна Леся

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Добридень тобі, фронтовику!

Пишу із двадцять першого століття,

Твій подвиг ще із пам'яті не зник,

І тих років страшнеє лихоліття.

Хлопчино, добрий день!

Що ти зараз робиш?

Цілишся в мішень,

Чи, може, по окопах ходиш?

Чи, може, зараз над твоєю головою

Страшне гудіння сотні літаків,

І ворог вже приготувавши зброю,

Іде на тебе батальйоном вояків?

Так, не зрозуміти нам, сучасникам,

Що страшно у шістнадцять воювати

В той час, як і тобі, й ровесникам

Потрібно жити, мріяти, кохати.

Не осягнуть нам пекучого болю,

Що серце матері проймав

Як разом з вояками добувати волю,

Батько свого сина відправляв.

А скільки сліз проплакала дівчина,

Коханого із бою виглядала

Не знавши, чи живий її хлопчина,

Та все одно його кохала.

Безліч бід нам принесла війна,

Що йшла на всіх за руку з смертю.

І багато юнаків вона втягла

В свою кроваву круговерть.

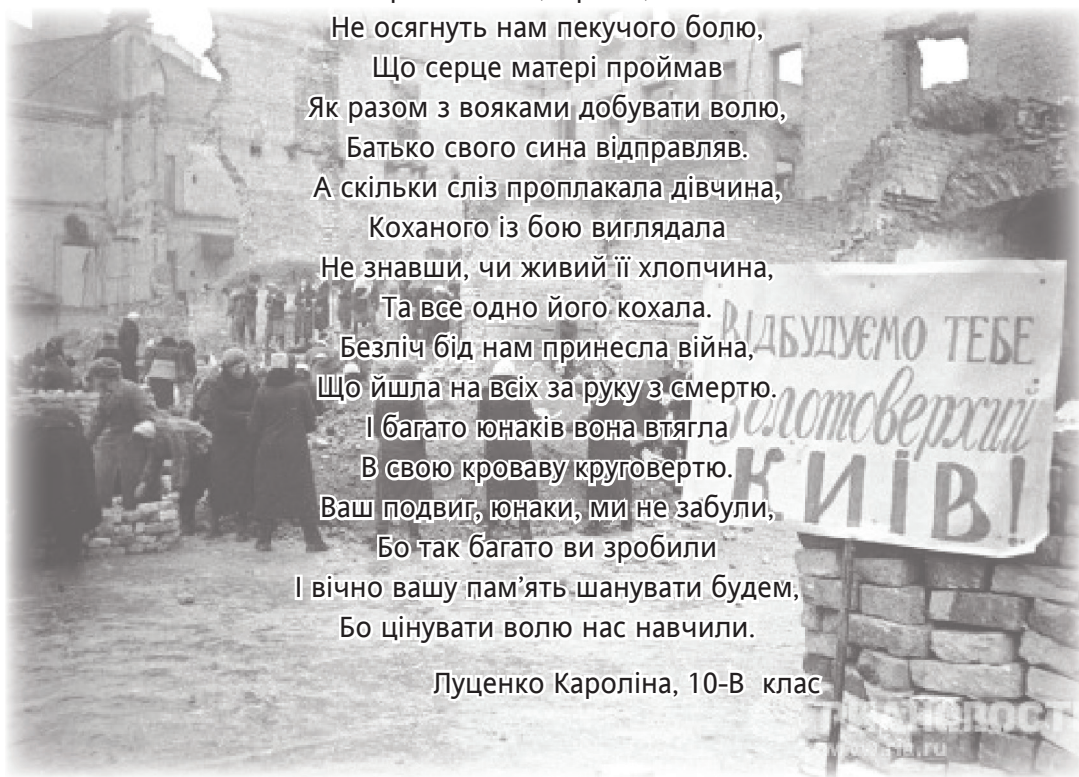
Ваш подвиг, юнаки, ми не забули,

Бо так багато ви зробили

І вічно вашу пам'ять шанувати будем,

Бо цінувати волю нас навчили.

Луценко Кароліна, 10-В клас

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

*Михолату Віктору
Петровичу
вул. Теологів, б. 46, кв. 3,
с/мт Смоліне,
Кіровоградська область,
Україна*

Шановний Вікторе Петровичу!

Пише Вам учениця 10-Г класу Кіровоградського облкомплесу (гімназія-інтернат-школа мистецтв) Миронова Дарина. Нещодавно Ви відвідали нашу школу з метою ознайомлення учнів 10-11 класів з подіями Великої Вітчизняної війни, у якій Вам довелося брати участь.

Для нас, історично далеких від того часу, Ви, Вікторе Петровичу, є живою легендою! Все менше ми згадуємо про ветеранів, все менше нас приходить 9 травня на могилу невідомого солдата, все більше невігластва серед молоді нашого віку, які не бажають знати історію свого народу.

Пройшло вже сімдесят три роки з часу, як життя більшої частини жителів

нашої планети перетворилося на запеклу боротьбу проти насильницького захоплення німецькими загарбниками. І Ви, безумовно, заслуговуєте на найщиріше «дякую!», і ще безліч теплих слів за найцінніше, що має кожен із нас – життя! І жителі Кіровоградщини своїм існуванням завдячують сьогодні саме Вам, Вікторе Петровичу, і Вашій стрілецькій дивізії № 297.

Пам'ять... Вона дуже жорстока! Кажуть, погане забувається. А хіба можна забути жах, який довелося пережити жителям нашого міста?

Ви розповідали нам страшні речі: в перші дні окупації фашисти розстріляли понад десять тисяч мирних жителів Кіровограда. Зі сльозами на очах згадували, як комуністів, комсомольців, радянських активістів та членів їх родин німці арештували, а потім жорстоко катували. Вели колонами на розстріл... Звідти ніхто не повертався. Ви називали цифри... Цифри... Вони найжорстокіші під час воєн... Майже сімдесят дві тисячі громадян закатовано і розстріляно під час окупації міста...

Пригадую, як Ви говорили, що на Базарній площі були встановлені шибениці, на яких, без суду та слідства, гітлерівці вішали місцевих жителів. Ми не уявляємо собі цього, їх, не дай Боже, нам колись побачити таку картину. Мабуть, це найтяжчі спогади, які не просто викинути з голови.

Але всьому є свій початок і свій кінець. На Вашому обличчі з'являлася посмішка і сльози щастя, коли ми по-

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

чали розпитувати про визволення Кіровоградщини. Ви розповідали, як німці, відступаючи, хотіли знищити місто, спалити його. Описували, як горіло все: поліційна дільниця, будинок гестапо, лікарня і житлові будинки. Та під мостом лежала міна уповільненої дії, що належала нашій армії ...

Найбільш чуттєвою виявилася Ваша розповідь про жінку з дитиною, яких Ви винесли з палаючого будинку. Я вірю, вони назавжди запам'ятали Ваше обличчя.

Та вічна подяка залишиться не тільки в їхніх серцях, а в душах усіх жителів Кіровоградщини!

Я хочу низько вклонитися Вам до самої землі. Тієї землі, на якій все росте і цвіте завдяки подвигу Людей з великої літери! Дякую за те, що я бачу за вікном чисте небо, тихе місто, вільних

людей, за те, що можу бачити свою Батьківщину і пишатися нею!

Вітаю Вас зі Святom Перемоги! Перемоги добра над злом! Любові і поваги над ненавистю і люттю! Будьте здорові ще довгі роки, щоб доносити до юних сердець історію нашої країни!

З повагою, учениця 10-Г класу,
Миронова Дарина

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Мановний дідусю!

Почуття великого жалю й одночасно гордості обіймають мене, коли пишу я тобі ці рядки. В моїх руках твоя дитяча фотографія, часу, коли над твоєю головою було безхмарне небо, коли вогкість літнього дощу зависла маревом у твоїх дитячих мріях, коли ти насолоджувався красою ніким ще не понівеченого рідного краю. Тоді, коли ти, безтурботний юнак, тишився прекрасним життям і навіть не підозрював, що колись може настати війна.

Ранок. Здавалось, загадковість сонячного світання неможливо буде порушити, але... Суворий голос диктора сповістив про початок війни. Пам'ятаю твої розповіді, дідусю, про те, якою страшною виявилася та звістка для тебе, як швидко довелось подорослішати ще донедавна недосвідченому юнакові. Холодна рука війни торкнулася твого життя, твоїх однолітків, літніх людей, жінок. Всеохоплююча і безжальна війна нівечила міста, села. Вона забирала життя людей, руйнувала твої надії на краще. Ти воював, віддаючи всього себе заради волі свого народу, заради миру та добробуту. Ті страшні роки війни чорною тугою викарбувалися у твоєму серці.

Дідусю, твій вчинок вартий того, щоб називатися подвигом. Ти став творцем не лише мого мирного життя, а й життя мільйонів вдячних українців. Проливаючи свою кров на війні, ти возвеличував войовничий дух української нації, яка здатна боротися за свою незалежність. Нетлінною пам'яттю твій вчинок залишатиметься у моєму серці ще на довгі роки. Адже саме ти, дідусю, став взірцем мужності і відданості для мене. Ти – приклад самопожертви заради чогось більш масштабного – заради збереження усієї держави. Я вклоняюся тобі за те, що я все ще можу крокувати мирною землею, що я все ще громадянка незалежної України.

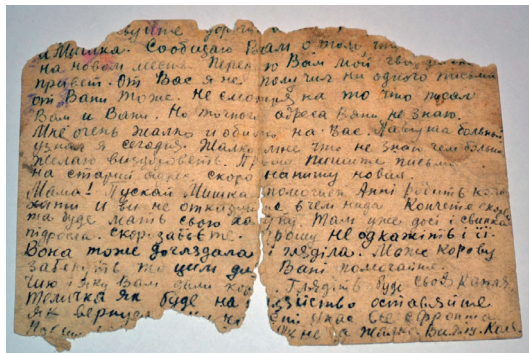
Туга та відчай обіймають мене, дідусю, коли я спостерігаю за подіями сьогодення. Ми, українці, знову мусимо боротися з бюрократизмом та корупцією, маємо виборювати своє право на краще існування. Розбрат та невдоволення охоплює мешканців нашого суспільства. Але зараз, дідусю, це невдоволення переростає у дещо більше, що може передвіщати війну. Я так хочу, щоб мир та злагода повернулися до нашої країни, той мир, який ти виборов кров'ю, за який було покладено мільйони молодих життів.

Завжди пам'ятатиму про твій мужній вчинок, знай, дідусю, мільйони українців носять у серці пам'ять про роки Великої Вітчизняної війни і цінують твій і твоїх загиблих товаришів патріотизм та відданість Батьківщині. Щиро дякую тобі за можливість жити під мирним небом!

Твоя онука Ольга Лубяна

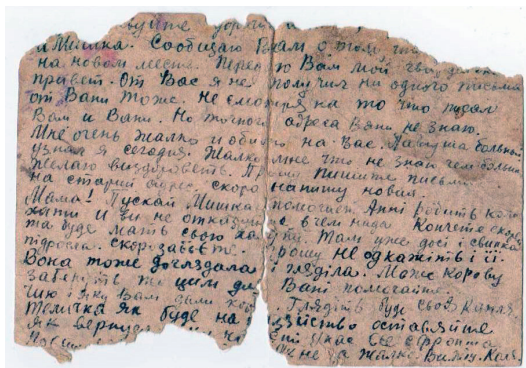

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

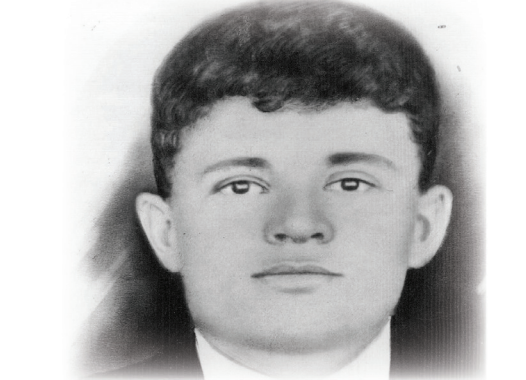
Мені сьогодні насився ти,
Мій незнайомий, незнаний дідусю,
Ти казав, що пройшов усі роки війни,
Щоби світ зміг мені посміхнутись.
Ти казав, що було нелегко,
Ти казав, що було дуже тяжко,
Коли друзі твої, як лелеки,
Відлітали в світ інший, в світ кращий...
Ти казав, що було нестрашно
Помирати за рідну країну -
Ти сміливим був, ти був відважним!
Мій хороший, найкращий мій, рідний...
Я не хочу війни, я боюся.
Я за мирне "сьогодні",
За мирне "завжди",
Я за рідну країну молюся:
Боже, благаю, почуйте мої молитви!
Мій дідусю, героє безстрашний,

На жаль, ми не вміємо мир берегти,
Стоїмо на Майдані, розбиті й нещасні,
Але ладні на все за країну піти.
Мій дідусю, ну де ти це бачив,
Щоби брат рвав від брата частинку душі?
Стоять до останнього наші солдати...
Признайся, дідусю, ти гордий за них?
Ти гордий за "Сотню" - це ти їх навчив
Так сильно любити країну,

Боротись за волю, боротись за мир,
Дідусю, твій подвиг безцінний!
Незнайомий, незнаний дідусю,
Ветеране отої страшної війни,
Низько-низько Тобі поклонюся:
Дякую, діду, за мир!

Бондаренко Аліна, 11-Б клас

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Зраниці сонце вдалечинь пливе на небі.

Вночі сонце без сліду зника.

Тільки пам'ять залишається в людині,

Війна в жахливих снах їх навіка!

Шановний Іване Михайловичу! Звертаючись до Вас я думаю про всіх, хто захищав нашу Батьківщину під час Великої Вітчизняної війни.

Як правило, листи починаються побажаннями, поздоровленнями або проханнями. А я б хотіла розпочати з подяки. Адже, як і всі свідомі люди, не можу не захоплюватися Вашим подвигом. Я дякую кожному ветерану тієї страшної війни за особистий вклад у Велику Перемогу. Спасибі за те, що у ваших очах горів тоді, горить зараз, і, я сподіваюсь, що ще довгі роки горітиме вогонь надії, а страх не відідає Вашої душі ніколи.

Той незабутній травень 1945 року закарбувався в пам'яті народній як подвиг, подвиг справжніх героїв.

Я безмежно вдячна Вам за те, що можу підвести очі до мирного неба, на якому ясне сонце, за те, що, повертаючись додому, я бачу щирі посмішки рідних. Спасибі Вам за те, що йшли на смерть заради життя.

Кривавим сном здавалася війна,
Смертельні не злічити рани...
О скільки горя принесла вона!
За мир і спокій відплатились ветерани.
І йшли вони, дивлячись смерті в вічі,
І йшли вони не ради нагород –
Щоб показати мужність, силу і відвагу.
За це їм вічно дякує народ –
Старим та посивілим ветеранам...
Щороку їх все меншає в строю...
Спасибі скажемо солдатам,
Що вижили у тім бою.

Я навіть і уявити не можу той час. Час горя, смертей, страху. Війна призвела до незліченних людських втрат. А як було матерям, що проводжали своїх синів на фронт?

Запеклі танкові бої,
Значні серйозні втрати.
Все на собі відчув тоді
Простий народ та мати,
Яка ночей не досипала
За сина рідного, що, в бій
Ішовши, промовив їй:
«Ти дочекайся, рідна ненько,
Я повернусь, ти тільки вір...
Не вмру, зостанусь я живий »
І мати вірила, що він
Живий-здоровий прийде й скаже:
«Я повернувся, як говорив!»
Тоді затихнуть всі гармати,
Затихнуть танкові бої
І заживе народ та мати,
Що проводжала сина в бій.

Кожного року Ви йдете на парад і у колі товаришів, яких сьогодні можна порухувати на пальцях, Ви стоїте біля

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

вічного вогню, слухаєте слова вдячності, пісні юності, а очі наповнюються сльозами. Гірка сльоза повільно котиться по зморшкуватій щоці. Ви стримували її, коли відчували пекучість ворожих куль, Ви стримували її, коли залишали друзів там, на полі бою, Ви стримували її, коли побачили руїну, що раніше називали домівкою. Тож тепер можна... Можна, коли згадуєш ті події.

Фашистський окупаційний режим на ній жителям нашого міста дійсно глибокі та майже невиліковні рани. В ті дні, віддалені від нас майже 70-річчям, повертають нас документи, а важливіше - живі свідки тих страшних подій, що дають нам змогу відчувати весь жах окупації такого спокійного та затишного сьогодні Кіровограда: "...в місті, на південних околицях якого ще шумить бій, оглушливо звучать снарядні вибухи, стократно повторюючись луною. Зарево пожеж повільно похитується в присмерку зимової ночі. Горить полі-

ційна дільниця, горить будинок гестапо, горить лікарня й ще деякі будинки. Але німецькі підпалювачі не встигли повністю здійснити свою підлу справу: запалити все місто. Біля великої міни уповільненої дії, закладеної біля мосту, ворог не встиг навіть завести годинник пекельної машини. Раптовість нашого удару виявляється у всьому.

На вулицях видно групи полонених, яких ведуть під конвоем. Брудні обличчя, по-зłodийському опущені погляди. Вони йдуть по вулицях Кіровограда, який щойно скинув їхнє прокляте ярмо. В старовинній фортеці ще не занесло снігом братські могили, куди німці кидали сотні жителів, розстріляних і напівживих..."

Я знаю, що Ви не любите багато говорити про власні подвиги. А історичні джерела свідчать, що операція з визволення Кіровограда, у якій Вам довелося брати участь, була бездоганно стратегічно задумана й блискавично виконана. Але

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

якою дорогою ціною! Ціною незліченної кількості життів та зруйнованих доль багатьох людей.

Скоро 9 травня і, як завжди, ми будемо вшановувати пам'ять загиблих на меморіальному комплексі фортечних валів, святково одягнені та з квітами. Як згадаю минулі роки: триває мітинг, звучать пісні воєнних років, страшні цифри людських втрат. А я не можу відвести очей від Вас та Ваших товаришів. Я вдивляюся у Ваші очі та не можу стримати сліз. На відстані я чую пришвидшений стукіт Вашого схвильованого важкими спогадами серця та важкий подих. І можу з упевненістю сказати: ми - майбутнє, якого без Вас у нас би не було. Ми - радість життя, яким завдячуємо Вам. А Ви - історія! Ви - наша гордість!

Минають роки, одне покоління змінює інше, проте ми завжди будемо пам'ятати Ваш подвиг, коли Ви ціною власного життя рятували нас, ще не народжених. Тож хочемо сказати Вам спасибі, низько вклонитися і від усього серця побажати міцного здоров'я, довголіття, нехай пліч-о-пліч завжди з вами будуть мир, злагода та добро. Ми у вічному боргу пе-

ред Вами, за обірвану війною юність, за мужність і гідність, незламну силу духу, самопожертву, які Ви виявили в боях за рідну землю, за наше майбутнє.

Взагалі я люблю поезію, але сама пишу не часто – для цього потрібна вагома причина. Тема Великої Вітчизняної війни ніколи не залишала мене байдужою. Я багато думала про людей, які захищали нашу Батьківщину зі зброєю в руках, а також про тих дорослих і дітей, які відчували на собі похмурі та безрадісні роки фашистської окупації.

Почуття гордості за старше покоління мого народу переповнює мене, і поетичні рядки народжуються самі по собі.

Герой, бо боровся за наше життя.
Герой, бо вернув нам мирне буття.
Герой, бо дивився в її страшні очі.
Герой, бо в руїні жити не хоче.
Герой там, де віру у землю втоптали.
Герой, коли жалю і страху не знали.
Герой, де надія ступа на поріг.
Герой, коли рухатись далі ти зміг.
Герой, коли дня не відрізняєш від ночі.
Герой, коли матір побачити хоче.
Герой, коли без сорому котяться сльози.
Герой, що емоцій утримать не в змозі.
Герой, наче тінь – перепони даремні.
Герой – це як світло в кімнаті темній.
Герой досягає будь-яких височин.
Герой – це герой і без всяких причин!

Зі щирою пошаною, Набока Мар'яна,
учениця 11-Б класу
Кіровоградського облкомплексу
(гімназія-інтернат – школа мистецтв)

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Я дивлюся на поштовку від часу до-
воєнне фото мого прадіда. Прадід... Якось нія-
ково називати цього молодого хлопця з фото,
який старший від мене не більше ніж на 10 ро-
ків, прадідом. Але так воно і є, - він назавжди
залишився молодим, бо не повернувся з тієї да-

лекої, страшної війни.

Хлопець, як хлопець. Якщо не звертати
уваги на одяг і зачіску (мода все ж не стоїть на
місці), то такого можна залюбки зустріти на ву-
лицях міста чи села. І лише очі... Є в них щось
таке, що чіпляє і чіпляє за саму душу. Вони ніби
промовляють: «От я жив, радів життю, любив і
мріяв. Але не склалося, не збулися мої мрії. Та
я зробив все, щоб ти жила і щоб здійснилися
твої мрії».

Він не був якимось особливим, не вмів го-
ворити красиві слова, не хизувався своєю моло-
децькою відвагою. Але коли прийшла біда, не
роздумуючи, став на захист рідної Батьківщини.
І, не роздумуючи, віддав за неї своє молоде
життя.

Я впевнена, що зробив він це не потураючи
забаганкам керівництва, не в гонитві за нагоро-
дами, а заради того, щоб не стогнала рідна зем-
ля під чобітьми загарбників, щоб продовжився
його рід, щоб ми, його нащадки, жили радісно і

вільно. Щоб дожили і домріяли за нього...

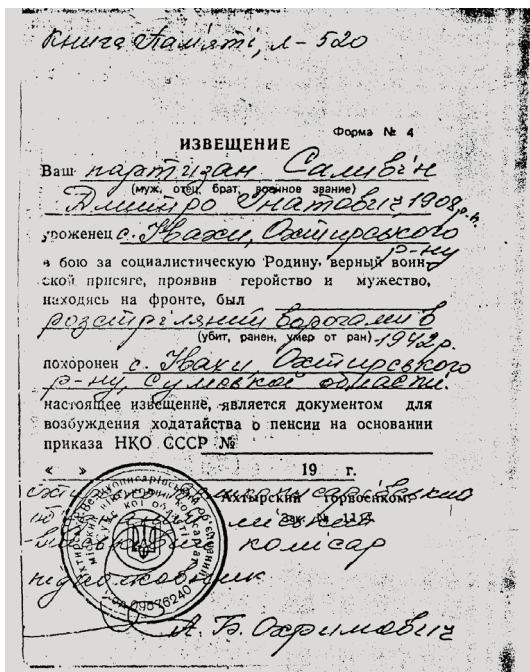
А сьогодні, коли Україна через 69 років піс-
ля великої перемоги знову стоїть на порозі вій-
ни, я, вдивляючись в його очі, вбачаю смуток
і докір. Вони говорять: «Що ж ви, люди, укра-
їнці, накоїли, як дійшли до життя такого, що в
мирний час проливаєте людську кров? Хіба та-
кої долі ми вам бажали, віддаючи свої життя за
ваше майбутнє?»

І на думці мені робиться сумно. Сумно і со-
ромно, за всіх нас, нині живучих на українській
землі. За те, що за своєю інертністю і байдужі-
стю, а подекуди і своїм відвертим боягузством до-
вели країну до такої трагедії.

І виправдати нас перед пам'яттю предків
і перед самими собою може лише об'єднання
всіх сил, наведення ладу в нашому спільному
домі задля розбудови сильного, вільного і не-
байдужого суспільства.

Я вірю, що Україна дочекається своєї вес-
ни. А дочекавшись, розквітне як вишневий
сад – яскраво і буйно!

Салівон Вікторія, 11-Б клас

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

*Лист Мандрюку Миколі Іллічу -
ветерану Великої Вітчизняної війни*
Шановний Миколо Іллічу!

Пише Вам ваша правнучка Ракун Анастасія. На жаль, звернутися до Вас зможу лише умовно. Так склалася доля, що Ви померли в далекому 1977 році, задовго до мого народження. Я онука Вашої доньки Ніни, яку Ви залишили вдома з матір'ю та ще трьома дітьми, пішовши на фронт захищати свою Батьківщину від німецько-фашистських загарбників.

Моя бабуся розповідала мені про Ваше героїчне минуле. Не зважаючи на те, що їй було всього чотири роки, коли Ви пішли воювати, вона згадувала про те, що Ви розповідали їй, повернувшись додому після війни. Я знаю, що Вам, мій прадіде, доводилося воювати в Берліні та відстоювати честь Радянського Союзу. Але, на жаль, бабуся не пам'ятає, в яких військових операціях Вам доводилося брати участь, та й, мабуть, це не має значення, адже Миколо Іллічу, Ви, як і всі інші воїни, боролися за свободу рідної землі, відстоювали честь українського народу. Тяжко навіть предствавити, що і як Ви пережили, знаходячись в чужій стороні, далеко від своїх рідних. Я можу тільки уявити собі, як Ви хвилювались за своїх маленьких діточок, свою

дружину, думали про те, що буде з ними, якщо, не дай Боже, загинете, так і не побачивши їх. Напевно, Вас зігрівала думка про них та про те, що потрібно боротися за нашу свободу, аби Ваші дітки жили у вільній країні та не були німецькими рабами.

Як же тяжко було Вашій родині, коли прийшла звістка про те, що Ви загинули. Але ні, Вам судилося вижити, хоча й довелося перенести тяжкі муки, адже Ви лежали в госпіталі з тяжко пораненими ногами, не маючи змоги ходити. Дякувати Богу, що вам дісталася добра медсестра-німкеня, котра доглядала Вас та повідомила про те, що Ви вижили, Вашим рідним, які, напевно, були не в собі від радості.

І ось закінчилася війна, Ви повернулися додому, але ж в душі назавжди залишилася рана від пережитого, і водночас, радість від того, що все закінчилося, з надією на краще життя.

І ось уже настала 69-та річниця визволення України від фашистських загарбників та 69-та річниця Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років. Про Вас завжди будуть пам'ятати, а Ваші подвиги прославляти. По Україні встановлено безліч пам'ятників та збудовано меморіалів слави. Щороку 9 травня вся Україна святкує День Перемоги, так ми показуємо свою небайдужість до Ваших подвигів, що пам'ятаємо, та хоч, можливо, і не до кінця розуміємо, адже щоб повністю усвідомити значення цієї війни, потрібно було там бути. У цей день ми виконуємо воєнні пісні, згадуємо імена загиблих, шануємо ще живих ветеранів війни. А у нас в Глодосах школярі є ініціаторами та учасниками святкового маршу з духовим оркестром. Ми щороку традиційно даруємо квіти, говоримо слова вдячності ветеранам Великої

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Вітчизняної війни, яких залишилося зовсім мало, та покладаємо гірлянду до обеліску Слави. Голова сільради запалює вічний вогонь, а пам'ять загиблих вшановується хвилиною мовчання.

Чесно кажучи, кілька років тому, беручи участь разом із своєю школою у святковому параді, я не розуміла значення цієї війни, можливо тому що була ще маленькою. Тепер, коли стала дорослішою, в одинадцятому класі почала вивчати історію Другої Світової та Великої Вітчизняної війн, ще раз переусвідомила та зрозуміла те, що раніше було незрозумілим та далеким від мене. Щоб хоч трішки наблизитися до тих страшних подій, я почала дивитися воєнні фільми, в основі яких лежать правдиві події років війни. І щоразу мені стає боляче та сумно за свій народ, та особисто за Вас, мій прадіде. Хотілося б сказати Вам, що жити стало краще, але це думка відносна, адже в чомусь безсумнівно це так, а в чомусь ні, тому що ситуація в країні й зараз складна, і ми боїмось аби знов не почалася війна, цього разу з нашими братніми народами – росіянами, що вдвічі прикріше для нас. Напевно, вони забули, що таке справжня війна, і що вона з собою несе. Варто лиш згадати всі війни в історії люд-

ства. Скільки загинуло безневинних людей, скільки було пролито крові та сліз, втрачено рідні. Я маю надію на те, що Україні більше не доведеться таке пережити, що в роки Великої Вітчизняної війни було вдосталь пролито крові, хоч і після нашої перемоги, наш ворог – Німеччина живе значно краще, ніж ми – українці.

Я хочу сердечно Вам подякувати, дорогий Миколо Іллічу, за Ваш героїзм, за величний подвиг, який Ви здійснили. Мабуть, немає підходящих слів, які б передали мій захват Вашою сміливістю та витривалістю. Я радію з того, що Ви повернулися живим з війни, та мали змогу виховувати своїх діточок та в часності мою бабусю Ніну. Ми всі – ваші нащадки, залишаємося в неоплатному боргу перед Вами. Звання Героя Радянського Союзу, яке Ви отримали, ніщо порівняно з тими стражданнями, які Вам довелося пережити.

Велика Вітчизняна війна назавжди залишиться в історії як подія, котра принесла багато втрат, хоча й стала основою створення незалежної Української держави. Завдяки таким відважним та сміливим людям як Ви, ми стали вільними. За що ми всі Вам дуже вдячні. Я завжди шанувала всіх ветеранів війни, і буду продовжувати, а Ви, мій любий прадіде, для мене є зразком героїзму, уособленням мужності та прикладом для наслідування. Будьте певні, що мої діти також дізнаються про Вас, та про Ваш подвиг. Ми завжди будемо пам'ятати про неї. Якби не було таких людей як Ви, котрі були готові піти на самопожертву заради блага своєї країни, не було б можливо і нас – сучасних Ваших нащадків, котрі народилися вже в незалежній Україні.

З повагою, Ваша правнучка
Ракул Анастасія

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

*Кіровоградська область,
с. м. Новгородка,
Невідомому солдатові*

Дорогий юначе!

Пише тобі одинадцятикласниця, дівчина з майбутнього, Четвертак Дарина, твоя ровесниця. Сьогодні – 10 березня – 70 років від дня визволення селища Новгородка від німецько-фашистських загарбників. Я щойно повернулася з мітингу – він проходив біля центральної братської могили полеглим героям, а їх в Новгородці три... В кожній – від 300 до 500 визволителів. Подумати страшно: близько двох тисяч солдат полягло... Деяким з них так і не виповнилося 18... Разом зі своїми односельцями вшановую пам'ять загиблих: і в дні загальної скорботи, і в буденні дні, коли мені просто хочеться поговорити. Так як сьогодні. Тоді я вирушаю за село. Тут, серед степу, вільно дихається, мріється, говориться... Саме тут похований ТИ...

... На подвір'ї буяє весна. Сонце струменить з високого неба і обдаровує всіх теплом. Мені здається, що 10 березня 1944р. був такий же ранок – сповнений сонця і вітру. Жителі селища раділи здобутій перемозі, вітали визволителів. Лише

ти із заплученими очима, почуттям виконаного обов'язку спав у холодній весняній землі. Можливо, ти теж радів, що після запеклих боїв, ревіння гармат, свисту куль, нарешті – тиша.

Хороший мій, невідомий солдате! Життя недорахувало тобі весен та щедро вділило болю і ран. За неповні чотири роки війни ти постарів на чотирнадцять! У скронях твоїх – передчасна сивина. Перед твоїми очима розгорталися страшні картини війни: криваві понівечені трупи друзів, жажливі пустки сіл, селищ, містечок Кіровоградщини та України... Ти не бачив життя, але загинув, для того, щоб ми могли жити і любити. Щоб народилися мої бабусі і дідусі, мої батьки, щоб я сьогодні зрозуміла і осягнула всю глибину слова «ЖИТИ».

Жити саме тепер, коли над моєю юною незалежною Україною нависла біда: Росія, колись дружня і рідна нам держава, протягує загарбницькі руки на безмежні простори і степи моєї Батьківщини.

Я не хочу війни, як і ти не хотів її. Ти вільно жив і дихав, поки чорному безжальному агресору не захотілося покуштувати українського хліба. Ти не міг спокійно дивитися, як німецький чобіт знищує родючі землі України, найдорожчу і найріднішу тобі Кіровоградщину. Кожна сльозинка з очей українських жінок падала болем у твоє серце. Ти додав собі віку, щоб записали до армії... Гарний юний мій, світлоокий...

Березень 1944... Новгородка і оточуючі села горіли у пекельному вогні. Голосили жінки, плакали діти... Чорними очима безодні дивилися хати-пустки і вили собаки, передчуваючи біду... Та ворог вже тікав,

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

безславно, похапцем відступаючи під нещадними кулями НАШОГО війська. Ти був у перших рядах: ніколи і нічого не боявся, не ховався за спину товаришів. Страху не було. Була лють. Безмежна лють... Іноді мені здається, що я йшла поруч з тобою. Десь у глибині моєї пам'яті, на самому денці, є твоє ім'я. І я знаю про тебе багато. У короткі хвилини воєнної тиші ми з тобою розмовляємо про дім, батьків, твою сестру, про щасливе і безтурботне життя ДО війни, ДО вибухів, ДО смерті...

Я вижила. А тебе вразила підступна куля тікаючого від наступу німця. Світ зник... Суцільна темрява... Ти пішов у вічність, щоб залишитись назавжди жити. У моїх спогадах, у спогадах прийдешніх поколінь. Ти – невідомий солдат. У суєті триденного бою твої документи зникли... Твої мама і сестра вважали тебе зниклим безвісти, бо не знали, що ти загинув у маленькому селищі поблизу Кіровограда. Довгі роки вони намагалися відшукати твій слід... А коли зрозуміли, що ти не прийдеш, просто вшановували кожну безіменну могилу, якими щедро всіяна наша Кіровоградська земля...

Ти міг бути моїм дідусем. Ми говорили б з тобою про все на світі! Але ти залишив-

ся вічно юним стояти на варті миру і спокою: і мого, і всього українського народу.

...Сьогодні я і більшість моїх однолітків маємо надію на залишки розсудливості керманичів великих країн: не розв'язувати нової війни, не знищувати сотнями молодих та повних сил, юнаків і дівчат, які, – я в це вірю! – якщо потрібно, зі зброєю в руках підуть захищати нашу квітучу землю від навали нового фашизму. Вбережи, Боже, нас від цього!

Незабаром річниця Великої Перемоги. Я знаю, ти хотів би дійти до цього знаменного для всього світу Дня. Ти хотів і прагнув жити, як хочу і прагну жити сьогодні я.

І тому, після мітингу біля пам'ятника, я йду до твоєї могили, схиляюся низько, дарую тобі квіти, із вдячністю вшановую твій подвиг, мій безіменний герою!

Хай сотні літ буя весна над світом,
Та нам потрібно пам'ятать весь час:
Щоб ми могли у щасті й мирі жити,
Солдат простий віддав життя за нас.
Немає в нього імені і дати:
Коли поліг, за що, в яким бою...
Сюди чиясь старенька ходить мати,
І я, схиливши голову, стою.
Червона зірка, верби і тополі
Вартують спокій чесно з року в рік...
Повітря пахне сонцем і весною,
І мирним небом, що солдат зберіг.

Кажу тобі щире спасибі, дорогий юначе! За цю весну, за рідну землю... Пам'ять про тебе я передам своїм дітям і онукам, як мені в свій час передала моя мама. Бо пам'ять повинна жити. Завжди. Я знаю, ти згоден зі мною.

З повагою, Четвертак Дарина.

ДО ДНЯ ПЕРЕМОГИ

Лист до коханого

Привіт, мій любий!..

Мій хороший, знаєш, у нас усе добре! Вчора, 1 грудня, наше село було звільнено. Мама перестала плакати. Сьогодні з нею ходили у поле, знайшли там з десяток колосків. Зварили каші та й поїли.

Сусідським дівчатам усе частіше приходять похоронні листи. Господи,

ні! Я знаю, вірю, мій любий, ти вернешся. Якби я могла, я б віддала усю любов, усе тепло своє, своє життя, якби ти тільки повернувся!

Я бачила сон... ти стоїш переді мною увесь білий, і мовчиш. Я біжу до тебе, обнімаю, а ти відштовхуєш мене, повертаєшся і зникаєш, немов у тумані... щоб це могло означати? Сподіваюсь, що ти скоро повернешся.

Голубе мій... Мій коханий, я обіцяю тобі, що буду чекати. Чекати, скільки потрібно... Я молюся за тебе...

По селі ходить чутка, що німці захоплять увесь світ. Та ні! Неправда то... Я вірю у наших солдат. Господь допоможе здобути нам перемогу!

Все, любий мій, не забувай, пиши... Я живу твоїми листами... Кохаю тебе...

Касіротська Катерина, 10-Б клас

Відповідальні за випуск: Шепель В.О., Французан Н.О.

Голова комісії інформації УПГ.

Редакція не несе відповідальності за зміст матеріалів

Веб-адреса: http://portal.prolisok.org/gazeta_prolisok.html

Всі права захищені © 2013 Надруковано в ТЦ обкомплесу, тираж 40 екз.